

۲۸ سپتامبر مصادف با ۶ مهر ماه روز جهانی «هاری» است که به پیشنهاد سازمان جهانی بهداشت به ثبت رسیده است. تاریخچه این بیماری به ۳ تا ۴ هزار سال پیش برمی گردد . ابوعلی سینا دانشمند نامدار ایرانی بیماری را با عنوان ترس از آب معرفی کرده است . «هاری» بیماری ویروسی دستگاه عصبی مرکزی است که مرگ صد درصد مورد مبتلا را سبب می شود؛ این در حالی است که تمام موارد بروز این بیماری قابل پیشگیری است. هاری نوعی بیماری ویروسی است که ویروس آن از طریق بزاق حیوان هار و محل گازگرفتگی وارد بدن شده و به سمت اعصاب انتهایی در ماهیچه ها می رود و شروع به تکثیر می نماید. این ویروس در انسان و سایر پستانداران خونگرم قابلیت رشد و تکثیر دارد. متأسفانه باید گفت در صورت ابتلای فرد به ویروس هاری، مرگ او طی چند روز پس از شروع اولین علائم آن قطعی

می باشد. خوشبختانه امروزه با پیشرفت علم و ساخت واکسن بیماری های مختلف، هاری قابل پیشگیری می باشد. اگر فردی به ویروس هاری آلوده شد، باید فوراً به مراکز درمانی برود و واکسن هاری تزریق کند. در این صورت امکان نجات از مرگ افزایش پیدا می کند.

دلایل اهمیت بیماری هاری:

- ۱- میزان کشندگی بالا (صد درصد) به طوری که پس از ظهور علائم بیماری چه در انسان و چه در حیوان درمان پذیر نبوده و بیمار محکوم به مرگ می باشد.
- ۲- افزایش روند موارد حیوان گزیدگی انسانی که بناچار سالانه مبالغ زیادی صرف خرید سرم و واکسن ضد هاری جهت درمان و پیشگیری می گردد.
- ۳- تلفات و خسارات اقتصادی زیاد

عامل بیماری:

ویروسی است بی هوازی و نروتروپ یعنی تمایل به سیستم عصبی دارد و وقتی به سیستم عصبی مرکزی حمله نماید تقریباً همیشه موجب مرگ میزبان می گردد. ویروس هاری درشت و کم مقاومت است و در طبیعت دوام ندارد و در بزاق خشک شده در مدت چند ساعت از بین می رود. این ویروس در حرارت ۵۰ درجه سانتی گراد در مدت ۱۵ دقیقه و در حرارت ۶۰ درجه در مدت ۳۵ ثانیه و در حرارت ۱۰۰ درجه سانتی گراد در مدت چند ثانیه از بین می رود بنابراین برای ضد عفونی وسایل آلوده کافی است چند دقیقه آنها را بجوشانید و یا از فنل و الکل استفاده نمایید.

راههای سرایت بیماری:

- ۱ اصلی ترین راه سرایت بیماری از طریق گاز گرفتن به وسیله حیوانات می باشد. در مورد گربه و گربه سانان از طریق پنجه کشیدن انتقال بیماری صورت می گیرد، زیرا گربه دائماً مشغول لیسیدن پنجه هایش می باشد و پنجه ها آلوده به بزاق می شوند و در موقع پنجه کشیدن می تواند ویروس را از طریق خراش به انسان منتقل نماید.
- ۲ راه پوست: بیماری هاری از راه پوست سالم قابل سرایت نیست، ولی اگر کوچکترین خراش یا زخمی در پوست وجود داشته باشد قابل سرایت می باشد.

۳- راه مخاط ها: سگها و گربه های به ظاهر سالم که در اواخر دوره نهفتگی بیماری هاری هستند می توانند ویروس را از طریق لیسیدن مخاط لب - چشم و بینی به صاحبان خود منتقل نمایند.

۴- انتقال از راه دستگاه گوارش : انتقال بیماری از این طریق بعید به نظر می رسد، ولی باید از خوردن گوشت و سایر فرآورده دامهای مبتلا به هاری خودداری نمود.

علائم بیماری هاری:

علائم اولیه آن عبارت است از :

❖ سرفه ، خستگی ، تب ، سردرد ، بدن درد ، سوزش در محل گاز گرفتگی ، کاهش اشتها ، احساس تهوع ، درد عضلانی ، گلو درد
فردی که مورد گاز گرفتگی سگ قرار گرفته، در طول این دوره ممکن است به صدا و نور بسیار حساس شود.
مرحله نهایی بیماری هاری، دوره حاد عصبی نام دارد. در طول این دوره، ویروس هاری سیستم عصبی مرکزی فرد را آلوده می کند. علائم نهایی هاری عبارت است از :
❖ اضطراب ، رفتارهای خشونت آمیز ، توهم و افسردگی ، ترس از آب ، مشکل در صحبت کردن و تکلم ، ناتوانی در بلع ، فلج شدن فک ، حرکت غیر طبیعی عضله دیافراگم ، دو بینی ، ایست قلبی ، مشکلات تنفسی ، در نهایت مرگ بیمار

اقدامات لازم جهت فرد حیوان گزیده:

۱- خارج ساختن و تمیز نمودن ویروس هاری از محل زخم :

تا حد مقدور در ساعات اولیه پس از گزش باید لابلای زخم را حداقل به مدت ۵ تا ده دقیقه با آب تمیز و صابون عمیقاً مورد شستشو قرار داد. این عمل مهمترین قسمت پیشگیری از هاری به حساب می آید و می توان ادعا کرد که بیش از ۵۰ درصد پیشگیری از بیماری مربوط به رعایت این مسأله است.

۲- خارج کردن صابون از لابلای زخم:

با استفاده از شیلنگ و فشار آب باید کف صابونهای باقیمانده را از لابلای زخم خارج نمود، زیرا باقیمانده صابون می تواند مواد ضد عفونی کننده را بی اثر نماید.

۳- ضد عفونی نمودن زخم:

زخم را بعد از شستشو باید با الکل ۶۰ تا ۷۰ درجه یا محلول بتادین یک درصد و یا سایر مواد ضد عفونی نمود (زخم را هیچ وقت نباید پانسمان نمود زیرا میکروب هاری بی هوازی است و بر اثر پانسمان رشد آن سریع خواهد شد)

۴- ارجاع فرد به مراکز بهداشتی درمانی:

بیمار بلافاصله جهت تلقیح واکسن و سرم و پیگیری جهت تکمیل نوبتهای واکسن باید به مراکز بهداشتی درمانی اعزام شود. این مسأله باید با پیگیری، آموزش و حساسیت کامل دنبال گردد. ضمناً وضعیت واکسیناسیون توأم یا ثلاث فرد مجروح باید مورد بررسی قرار می گیرد. اگر واکسیناسیون کامل باشد فقط یک نوبت واکسن به عنوان یادآور کافی است، در صورتی که مجروح بر ضد کزاز قبلاً ایمن نشده باشد. اولین نوبت واکسن و همچنین سرم ضد کزاز به مقدار مورد نیاز با نظر پزشک به وی تزریق می شود و مطابق دستور عمل نوبت های بعدی واکسن را ادامه می دهیم.

واکسن هاری

واکسن هاری از کشت سلولی تهیه می شود و آن را می بایست در ۵ نوبت در روزهای: صفر - ۳ - ۷ - ۱۴ و ۳۰ به صورت عضلانی و حتماً در عضله دلتوئید بازو تلقیح نمود. در اطفال کمتر از ۲ سال واکسن در ناحیه فوقانی و جانبی ران تزریق می شود. هرگز نبایستی واکسن را در عضله سرین تلقیح کرد. اگر فردی مورد گزش سگ قرار گیرد و سگ در دسترس باشد باید آن را به مدت ۱۰ روز بسته و تحت مراقبت قرار داد و در این مدت اگر علی رغم تأمین آب و غذای کافی حیوان تلف شد، به احتمال زیاد حیوان هار بوده و بایستی واکسیناسیون هاری تا نوبت آخر ادامه پیدا کند، ولی اگر بعد از ۱۰ روز حیوان سالم ماند نتیجه می گیریم سگ هار نیست و از ادامه واکسیناسیون یعنی نوبتهای ۱۴ و ۳۰ خودداری می نماییم.

نکات قابل توجه در مورد بیماری هاری:

۱- در ایران بیماری هاری در حیوانات اهلی و وحشی در نقاط مختلف کشور وجود دارد. مخزن اصلی هاری در ایران گوشتخواران وحشی می باشد که سبب ابتلاء سگ و حیوانات اهلی بخصوص دام ها می شود.

۲- بیماری هاری به دنبال گزش توسط حیوانات هار به انسان منتقل می شود.

- ۳- بیشترین هزینه مربوط به بیماریهای قابل پیشگیری با واکسن، صرف پیشگیری از هاری می گردد.
- ۴- در صورت مراجعه به موقع موارد حیوان گزیدگی وانجام درمان پیشگیری آنها این بیماری به سادگی قابل پیشگیری است.
- ۵- با افزایش آگاهی عمومی می توان خطر ابتلاء به هاری را درمیان موارد حیوان گزیده کاهش داد.
- ۶- مهمترین راه انتقال بیماری هاری از طریق گاز گرفتگی و خراش توسط حیوانات می باشد.
- ۷- مهار بیماری هاری با مشارکت همگانی امکان پذیر است.

پیام های بهداشتی جهت مهار بیماری هاری:

- ۱- خوداری از آزار و اذیت حیوانات زیرا در صورت گزش احتمال ابتلاء به هاری وجود دارد.
- ۲- برای پیشگیری از ابتلاء به هاری بلافاصله پس از مجروح شدن توسط حیوانات می بایستی به نزدیکترین مرکز درمان پیشگیری هاری مراجعه کرد.
- ۳- در صورت گزش توسط هر حیوانی احتمال خطر ابتلاء به بیماری هاری را نباید فراموش کرد و آن را جدی گرفت.
- ۴- شستشوی محل حیوان گزیدگی به مدت ۲۰-۱۵ دقیقه اولین قدم جهت پیشگیری از ابتلاء به بیماری هاری است.
- ۵- با توجه به اینکه بیش از ۹۵٪ حیوان گزیدگی توسط سگ و گربه اتفاق می افتد می بایست از نزدیک شدن و تحریک سگ ها و گربه ها پرهیز کرد زیرا شایع ترین هاری توسط آنها ایجاد شده و خطر ابتلاء به هاری وجود دارد.
- ۶- بیشترین موارد گزش در مناطق روستایی اتفاق می افتد لذا با قلاده گذاری و مهار سگ ها می توان از صدمه به مردم پیشگیری کرد.
- ۷- خدمات درمان پیشگیری هاری بصورت شبانه روزی و بطور رایگان ارائه می گردد.